

និងការប្រើប្រាស់ទឹកដី គ្មាននូវសម្រាប់ប្រព័ន្ធដែលត្រូវបានរាយការណ៍ឡើង

ចំណុចទី ១ ដែលក្នុងជាសម្រាប់ ៣៥០០៣ ដល់ ចំណុចទី ២៥ ដែលត្រូវ សម្រាប់ ៤៥០០៤

ក្រសួងការបរទេស ដាក់ជីនទៅ គណៈកម្មាធិការទំនាក់ទំនងបរទេស និង

គណៈកម្មាធិការទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ នៅថ្ងៃទី ៣០ ខែ មីនា ២០០៥

ដោយយោងទៅតាម ផ្លូវកម្ពិះ នៃច្បាប់សាធារណៈ (PL108-332)

**ចេញផ្សាយដោយការិយាល័យ លទ្ធផ្រជាទិបនេយ្យ សិទ្ធិមនុស្ស និងការងារ
ថ្មី ១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩**

សេចក្តីថ្លែង

១. ភាពនិស្សនីរប្បទសវត្ថិលក្ខណៈតិចិញ្ញ

ការវិនិច្ឆ័យបែងចាត់ជីវិស បានបង្កើតជាបញ្ហាល្អក្ខណៈលើពិភពលោកអស់ជាថ្មីនៃការរើសត្រូវមកហើយ ត្រឹមត្រូវការណ៍សំណាប់រដ្ឋាម (ហុង្សូខស់) ដែលជាត្រឹមត្រូវការណ៍ដីជ្រុលហូសហេតុ និងហិង្សាត្រូវបំផុតនៃការរើស ដើម្បី បានធ្វើអាយុវជនជាតិជីវិស រប់លាយនាក់ស្អាប់ និងជនជាតិជីវិសជាថ្មីនៃការបំទេរ៉ែត នងឡុក វេទនា ។ ការរើសនៅឯធម្មយប់បែបទេរ៉ែត ដែលមិនស្មុវវាក្រក់ និងស្អាត់ស្មោះមិនស្មុវលេចឆ្នាំ ដូចការសំណាប់ រដ្ឋាមនេះ បានការងារយាមការរវាងខាងជល់ការរស់នៅ បានកាត់បន្ទូយចំនួនសហគមនីសាសនា បានបង្កើត ការងារយាមន នូវការរំបែកបាក់កូងសង្គម និងផ្តើកនយោបាយ និងបានធ្វើអាយុវទំនាក់ទំនរវាងប្រទេសនិង ប្រទេស កំដូចជាការងាររបស់អង្គការអន្តរជាតិ មានការស្ថិតស្អាតៗ ។ សំរាប់ពិភពលោកម្មយ ដែលការនៃពេ មានការពិនិត្យក លើគ្នាថែវិញ្ញុទៅមកចេច្ចិនឡើង ។ ការរើសនៅឯធម្មបែងចាត់ជីវិស តីជាបន្ទូកម្មយ ដែលមិន អាចទទួលយកបានឡើយ ។

ការកែវទេស្តីនៃការវិសាទិនបើជនជាតិដីប្រជាពិសេសនៅក្នុងទីបរិភូប ដែលការទំនើកញ្ញាប់ និងធ្លីនៃច្បាប់តាមពីដើមសតវត្សទី ២១មកនោះ បានជឿរុញរោយសហគមន៍អនុវត្តជាតិ ស្ថារទេស្តីវិញ្ញុវា កំលាំងមិត្ត និងបាំមពលផ្លូវ ដើម្បីផ្តាតការយកចិត្តទុកដាក់ ទៅលើការវិសាទិននេះ។ ការវាយប្រហារ លើបុគ្គលជនជាតិដីប្រជាពិសេស និងលើថ្វីព្រៃសម្បត្តិរបស់គោ បានកែវមានទេស្តីនៅក្នុងសម័យ ដែលសង្ឃាយមេការ លើកទី២ទៅទី៣បានបាប់ ប៉ុន្តែក្រោយមក ការវាយប្រហារបែបនេះ មានការចិត្តចំណេះ ហើយមានការ

ពាក់ព័ន្ធដាចំបង ទៅនឹងការបំផុតចំណាត់ថ្លែងទ្វាសម្បត្តិអ្នកដៃទេ និងសកម្មភាពខ្លួន ។ ក្នុងអំឡុងឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ហេតុការណ៍ទាំងនេះមានគោលដៅច្បាស់លាស់ជាមុន ដោយអ្នកប្រព្រឹត្ត ហាក់ដូចជាមានបំនងជាក់លាក់ ក្នុងការវាយប្រហារលើជនជាតិជីថ្ញ និងសាសនាបស់គោះ ។ ការវាយប្រហារទាំងនេះ បានរំលែកដល់ ស្ថាផិភាព និងសុខមាលភាពរបស់សហគមន៍ជនជាតិជីថ្ញ ។

និយមន៍ “ការនិស់ដើរប្រជាមួយនឹងជាតិជីថ្ល” នានាក្នុងជាតិជីថ្ល និងសិក្សាថ្មីនាប់មិនអស់ ។ ទេះបីជាចិនមាននិយមន៍ ដែលត្រូវបានទទួលស្វែលជាសាកលក់ដោយជាញូច គោលយល់យ៉ាងច្បាស់អំពីខ្លួនសារនៃពាក្យទ្រនេះ ។

ពំរាប់របាយការណ៍នេះ ការវិសេវិនប្រជាសងមនីនឹងជាតិជីថ្វ សំដើលើការសូបខ្លួនជាតិជីថ្វ ទៅបិជាបុគ្គល វិជាក្រុម ដែលគេអាចគិតចាត់ពួនិនសាសនាថីថ្វ និង /បុ ជាដួនជាតិភាគតិចជីថ្វ ។ បញ្ញាសំខាន់មួយគឺ ការបែងចែករវាងការវិវេគសន៍ ដែលមានហេតុផលនិងអាជិល្មាលយកបាន ទៅលើគោលនយោបាយ និងការអនុវត្តន៍របស់រដ្ឋអិស្សនា និង ការពិពណ៌នា ដែលមានលក្ខណៈវិនិន័យប្រជាសងមនីនឹងជាតិជីថ្វ ។ ការធ្វើប្រកាសថា អិស្សនាដែលជាប្រទេសបិសាទ ឬការបិរិយាយមិនធម្មំ អំពីថ្វាកំដើរកំអិស្សនាដែល ចូលរាយដោយធ្វើការប្រើបង្រៀបចុកគគោទៅនឹងពួកណាយហូវិ និងដោយប្រើសញ្ញាបស់ណាយហូវិ ដើម្បីតាំងរាយការបង្រៀបចុកគគោទៅនឹងពួកណាយហូវិ ដើម្បីតាំងរាយការបង្រៀបចុកគគោទៅនឹងពួកណាយហូវិ ជាផាណការវិវេគសន៍ ដែលសម្រាប់និងចែលយកបាន ទៅលើគោលនយោបាយទាក់ទងនិងបញ្ចប់សិមយ ។

ការវិសេរីងប្រជាធិថន្នជាតិឱ្យ នៅលើពិភពលោក នាថែលចិះទេះ មានប្រភពដំឡើង

- ការមួលឈរអេក្រង និងរើសឡើងចំពោះជនជាតិដីប្រឹ ដែលបានសាយកាយនៅផើរូប និងក្នុងប្រទេសមួយចំនួនឡើតក្នុងពិភពលោក អស់ជាប្រើប្រាស់សតវត្ថុមកបើយ ។ ក្នុងនេះរួមមានអ្នកជាតិនិយមប្លូសហេតុ និងអ្នកដៃឡើឡ្វ់ត ដែលអាមេរោងថា សហគមនីជីប្រឹ បានត្រួតត្រាណិរដ្ឋភិបាល ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ បាយិជ្ជកម្មអនុវត្តជាតិ និងពិភពលោកនៃបិរញ្ញវត្ថុ ។
  - គិតប្រសាំងដីខាងក្រោមបានចំពោះអីស្រាប់អល ដែលធ្វើឡាយមានការការន់ប្រលំ រវាងការវិវេកនៃជិតប្រាកដ ចំពោះគោលនយោបាយរបស់អីស្រាប់អល និង ការរើសឡើងប្រសាំងនិងជនជាតិជីប្រឹ ។
  - គិតប្រសាំងនិងជនជាតិជីប្រឹ ដែលបានស្ថិកចំណេះក្នុងចំនោមប្រជាធិប្បធម៌ ដែលកំពុងមានការកើនឡើងនៅក្នុងទីបីរុប ដោយផ្តល់ការសំខែធម៌ ដែលមានជាយរយាមកបើយ

ចំពោះអូរូបាបែនិងដែនជាតិជើប្រុ ក៏ដូចជាការប្រាសំងរបស់ពួកម្មស្ទើម ទៅនឹងការវិកចំនួននៅ
ភ្នែងអូរូបាបែន និងតាំបន់ដែលត្រូវបានការការបែងចែកឡើងឡើង និងពេលចិះនេះ នៅប្រទេសអូរូបៗ ។

- ការវិវាទនៃចំពោះសហរដ្ឋអាមេរិក និងសាកលភាពឱ្យបនិយកម្ម ដែលបានដែលត្រូវបានដែល
ប្រទេសអូរូបាបែន និង ដល់ជនជាតិជើប្រុជាថ្មីទៅ ដែលត្រូវបានគេធ្វើថា មានទំនាក់ទំនងជាមួយ
សហរដ្ឋអាមេរិក និងសាកលភាពឱ្យបនិយកម្ម ។

២. ភាពុទ្ធល ភាពេជ្ជិថចំឆ្លាប់ល្ហាញត្រួតម្រូវ និងភាពុទ្ធផិខូវាចែវាណាយ

ទីបីរុប និង ទីបីកសិរី

ការវិសារីនប្រាសំងនិងជាតិជើប្រុ នៅទីបីរុប មានការកើនឡើងគ្ររោះយកតែសំគាល់ នៅ
បុន្ណានឆ្នាំចុងក្រោម និង ការប្រាសំងជាតិជើប្រុ នៅទីបីរុប មានការកើនឡើងគ្ររោះយកតែសំគាល់ថា ប្រទេសជាប្រើប្រាស់ នៅទីបីរុប
អីរុប មានប្រព័ន្ធភាយការណើលំអិតម្មួយ ដែលបានកត់ត្រាយកម្ពុវរាល់ហេតុការណើដែលកើតមាន បានយើង
ពេញលេញ និង ឈូតុល្យទំនួល ជាមុនប្រទេសដែលត្រូវបាន ដោយសារតែភាពខុសត្រូវប្រព័ន្ធភាយការណើ
បែបនេះ យើងមិនអាចធ្វើការប្រើប្រាស់បោយផ្ទាល់ រវាងប្រទេសនិងប្រទេស ប្រចាំបានក្នុងសាលាល្អួយ
និងតាំបន់ម្មួយទៀតបានឡើយ ។ នៅដើមឆ្នាំ ២០០០ ការវាយប្រហារដោយពាក្យសំដី ទៅលើជាតិជើប្រុ
មាប់ដើមកើនឡើង ក្នុងខណៈដែលហេតុការណើបំផិចបំផាត់ព្រមទ្រព្យសម្រាតិ (ផ្ទុចជាការគូសវាសលើជាតិជើប្រុ
ការបោកគ្រាប់បែក លើសាលាយេវៈ ការបំផាត់ព្រមទិន្នន័យការណើបំផិចបំផាត់ព្រមទ្រព្យសម្រាតិ ឬជាតិជើប្រុ ដោដើម) មានការ
កើនឡើងយើងផាប់រហូស ។ ការវាយប្រហារដោយបិង្សារលើការរាយការណ៍ រួមមាន ការវាយដំ កាប់ចាក់ និង
អំពើកិច្ចការណើដែលត្រូវបាន នៅក្នុងទីបីរុប បានកើនឡើងគ្ររោះយកតែសំគាល់ ។ ក្នុង
នោះដែរ មានករណីម្មួយចំនួន បានធ្វើអោយមានការរាយការណ៍ប្រចាំបាន ហើយបានដល់ស្ថាប់
ជួរកំមាន ។ ចំនួនម្មួយទៀតដែលគ្ររោះយកម្នាល់ដែរនោះគឺ ការលំអោំម្មួយ និងដែលភាយទៅជាការវិស
អើងប្រាសំងនិងជាតិជើប្រុ របស់ការសេវាពិយមនេះ និងក្នុងចំនោមបញ្ហាកំណត់ម្មួយចំនួន ។

ការកើនឡើងដែលគ្ររោះយក ត្រូវបានកើនឡើងដែលបានកើនឡើង និងការតាំងការកំហែងប្រាសំងនិងជាតិជើប្រុ
បានសាយការណ៍នៅទីបីរុប ទៅបីជាចំនួនករណីដែលបានកើនឡើង និងការព្រឹមត្រូវនៃការរាយ
ការណើ មានការបំប្រឈម គ្ររោះយកតែសំគាល់កំដោយ ។ ដែលបានប្រទេសម្មួយចំនួននៅទីបីរុប តូចរឿនេះ
បានសំលើងយើងពីថ្មី ការវិសារីនប្រាសំងនិងជាតិជើប្រុ គឺជាបញ្ហាផីចំនួនម្មួយសំបែនុម ហើយបាន
បង្ហាញទូទៅសុវត្ថិភាព ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហានេះ ។ មជ្ឈមណ្ឌលប្រព័ន្ធតិស្សរបស់សហភាពអីរុប

(EUMC) ដែលមានទិន្នន័យទៅក្នុងវិវេអនុញ្ញាត បានចាត់ប្រពេសបានរាំង អាសីម៉ែង អង់គ្លេស ថីលិខិត និង
ក្បួនដៃ ដែលមានមានធនការបស់សហភាពអីរូប ដែលមានការនឹងកើនឡើងត្រូវរោបៀកតែតំបាត់ សំរាប់ផ្លូវ
២០០២ និង ២០០៣ ។ ដោយសារវត្ថុប្រពេសទាំងនេះរក្សាទុកនូវស្ថិតិពេញលេញ និងអាមេរិកជាកំបាន ស្តី
អំពី សកម្មភាពនើសឡើងប្រចាំដីនជនជាតិជួប ហើយបានចូលរួមចិនក្នុងការបង្រៀប ការនើសឡើងនេះ
គេបានត្រូវមិនឱ្យចិនយកចិនឡើងបានប្រចាំសំរាប់ប្រពេលខែយើង EUMC ។ រដ្ឋាភិបាល និង តស្សនរដ្ឋន ជាន់ខ្ពស់ បាន
ធ្វើការច្នៃលទ្ធសេវីអំពីហិង្សា អនុម័តច្បាប់ថ្មី និងពន្លឹងកិច្ចិខិតខំប្រើប្រាយ ក្នុងការអនុវត្តច្បាប់ និង
ការអប់រំ ។

នៅអីរុបខាងលិច ក្រុមជ្រើលនិយមស្តា នៅថ្ងៃមានពាក់ព័ន្ធ និងការរាយប្រហាមឱ្យចំនួនដំ លើជនជាតិជីវិ និងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់គេ ។ មានក្រុមយុវជនមួយស្តីមដែលលែងមានការពេញចិត្តនិងសង្គម និងដែលមិនបានទទួលដំឡាក់ប្រយោជន៍ពេញលេញពីសង្គម ការនៅតែប្រើប្រាស់ឡើង គឺជាអ្នកបង្ហាញប្បត្តិហេតុដែលឡើង ។ និត្តាការនេះ ទំនងជានិស្សន៍កិតមានពាក់ព័ន្ធ ដោយលាងតែចំនួនប្រជាជនមួយស្តីម នៅក្នុងប្រទេសក្នុងទីបីវិរបមានការកើតឡើង ប៉ុណ្ណោះកិត្តវិវាទការអប់រំ និងលទ្ធផាពសេដិច្ឆិចរបស់ពាក់ព័ន្ធ នៅមានកិត្តនៅឡើយ ។

នៅឯុបខាងកំពង់ចំណុចប្រជាជនមួសិមតិចជាងអីរុបខាងលិចនៅ ក្រុមមនុស្សដែលស្ថិតក្នុងប្រទេសមាតិកដែលទ្វោះត្រូវត្រូវ នៅក្រុមនយោបាយជ្រើលនិយមដែលបិតនៅក្រោមប្រព័ន្ធ គឺជាអ្នកបង្កើរការ មានខ្សោត្តិកប្រព័ន្ធមួយចំនួនដែលប្រភេទនឹងជនជាតិជីថ្ញា ។ ការវិសោធន៍យប្រភេទនឹងជនជាតិជីថ្ញា នៅតែជាបញ្ហា ធ្លានផ្លូវរួមយ៉ា នៅក្នុងប្រទេសសុស្ស និងប្រទេសមួយចំនួនទ្វោះត្រូវត្រូវអាតិតសហភាពស្ថិត ដោយ ខ្សោត្តិកប្រព័ន្ធមួយចំនួនដែលប្រជាជនជាតិជីថ្ញា និងក្រុមនយោបាយជ្រើលនិយមជ្រើល និងក្រុមនិយមស្ថិតដែលទ្វោះត្រូវត្រូវ ។ គឺនិត ដែលចាត់ទូកចាត់ជនជាតិជីថ្ញា គឺជាអ្នកកែងក្រែវបញ្ហាលិសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក នៅតែបន្ទាត់ជាបោកដូស សំរាប់ អំពើបិង្ហារប្រភេទនឹងជនជាតិជីថ្ញា ។

ការអប់រំអំពីត្រួតពាក្យណ៍ការណែនាំបុគ្គលូខស់ និង ការអត់អោនយោគយល់ត្រា ក៏ដូចជាការបណ្តុះបណ្តាល ដល់ត្រូវបង្រៀន គឺជាដៃនោះស្រាយរបៀប ពេលវេលាមួយ ចំពោះការរើសឡើងប្រចាំខែនិងជនជាតិជើប្បុទ្ទិ ។ ក៏បីនេះ បញ្ជាផ្ទៃនៅត្រឹមត្រូវដែលបានបង្រៀនដែលបានបង្រៀនជាដៃនោះស្រាយ ។ នៅចុងឆ្នាំ២០០៣ និងបន្ទុមកដល់ឆ្នាំនេះ ជនជាតិជើប្បុទ្ទិមួយចំនួន ជាតិសេសអ្នកដែលនោះអីរុប ត្រូវប្រជុំមួយចំនួន និងជើសនៅការ បិទចាប់ដំឡើងអតិថិជនបញ្ហាបាយ របស់ខ្លួន បុរីប្រជុំមួយចំនួន និងការរួរកួតន ដែលចូលរួមការប៉ែមទាំងនៅក្នុងមានរបស់ភាគកាយជាចំនួន បុស្ថាប់

ឡេវតង់ ។ ការរងគ្រោះដូរចិត្តដីផ្លូវនៃជាហរ ក្នុងបរិយាកាសដែលការព័ត៌មានសភាពផ្លូវនេះ មិនគូរត្រូវបានគេមិនបានទេ ។

មជ្ឈមណ្ឌល

ពំបន់ដៃទេរ្ស័ព

បច្ចាក់នៃការវិសេរីងប្រជាសង្គមដែលជាតិជីថ្យ មិនមែនគ្មររាយកត់សំណាល់ទៅក្នុងទីបន្ទូប និងតាំងអង្គភាព បុណ្យភាពទៅ បុណ្យនៅក្នុងតាំងដែលទ្រួរពីមានសេដ្ឋកិច្ចច្បាស់ពាណិជ្ជកម្មរាយព្រឹមបានមុដ្ឋនៅរដ្ឋ ឧទាហរណ៍ នៅប្រទេសហិរញ្ញវត្ថុ ដែលជាប្រទេសគ្នានៃហត្ថមនីជីថ្យនៅ ក៏គឺតិវិសេរីងប្រជាសង្គមដែលជាតិជីថ្យ ដើម្បីបញ្ចប់បានដោយអត្ថបទសារពិមាន បានសាយការយ៉ាង ។ ចំណុចនេះ ផ្សេងៗនៃអំពី

បាតុភុត ដែលមានការរៀនឡើងក្នុងពេលចិះនេះ ស្ថិវំពីការរៀនមានឡើង នូវការនឹងប្រជាមុននឹងជនជាតិជិះហូ ឡើងក្នុងប្រទេសដែល ទាំងក្នុងអតិថជាល និងទាំងពេលបច្ចុប្បន្ន មានជនជាតិជិះហូរសំខោតិចតួចបានទាមពេលនេះ។

នៅក្នុងដែលទេរស័ព្ទ ដូចជាប្រទេសអូស្រាលិ កិរតិនៃការគាំរាយកំហែង និងវាយប្រហារទៅលើ ជនជាតិជីថ្យ និងត្រពូលមួយតិរបស់គេ និងភាសាប្រចាំនៃប្រើអុង និងជីថ្យ មានការចិញ្ញាបន្ទុះបន្ទិចបន្ទុច កាលពីឆ្នាំកន្លែងទៅ ។ ឆ្នាំនេះ ប្រទេសណ្ឍូវឈើលើបរិញ្ញាន់ បានជួបប្រទេសនឹងការបំផាត់ពូក ដូចជាកម្មឈាម មុខដូរ របស់ជនជាតិជីថ្យមួយចំនួន និងឧប្បត្តិបោតុដែលទេរស័ព្ទ ។ ក្នុងទីបរាណិកវិញ បន្ទែមទៅលើការកើតមាន ទូវការវិសាទិនប្រចាំនៃជនជាតិជីថ្យ នៅក្នុងប្រទេសអាមេរិកនោះ ប្រទេសកាលណាង ក៏បានជួបប្រទេសនឹងការវាយប្រហារលើជនជាតិជីថ្យ និងត្រពូលមួយតិរបស់ពួកគេ ការសំព័ន្ធឌីជីថ្យ គូររោងកត់សំគាល់ដង ដែរ ។ នៅប្រទេសអាមេរិកផ្លូវការ មានឧប្បត្តិបោតុប្រចាំនៃជនជាតិជីថ្យ គូររោងការបំភាគមួយចំនួន ហើយ និងករណីដោយទេរកមួយចំនួនទេរស័ព្ទ នៅក្នុងប្រទេសមួយចំនួននៅអាមេរិកឡានីន ។

က. ရုပ်တော်ဆွဲမှုမြတ်စွာမှု

ការវិភាគដែលនៅប្រព័ន្ធដូរចុះផ្សាយ (ទូរចុះផ្សាយ សារពតិមាន និងអីនធិ៍ណោត) បានផ្តល់ឱ្យការការពេទ្ទិន សំរាប់អោយអ្នកដឹងថ្មីរវាងតួបទនិសនីនប្រជាសង្គមដាក់ជីវិត ធ្វើការផ្សាយផ្សាយការយោសនាបស់គេ ដោយគ្មានការរារាំង ។ ផ្សាយប្រជាសង្គមនឹងការស្អួលប៉ុទិះ បានផ្តល់ជាការការពារខ្លះដែរ បុន្ណោះ សេវាការនៃការបញ្ហាប្រចាំឆ្នាំ ដែលត្រូវបានគេការពារនៅក្នុងប្រទេសខាងចិបុមុយចំនួននេះ បានភាសាយជាការដាក់កំហិតលើវិធានការណើការពារទាំងឡាយ ដែលរដ្ឋាភិបាលអាជធ្មេញ ។ កម្ពុជាឌីទូរចុះផ្សាយ សេតិវ៉ា (satellite) អាចធ្វាស់បញ្ហាប្រចាំឆ្នាំដូចម្នាក់ ទៅអ្នកដឹងថ្មីប៉ុទិះទៅតានេដោយនាយក្រុម ហើយការផ្តល់ប្រព័ន្ធដីនធិ៍ណោត អាចនេះការតាំងដែនអនុរាជកិច្ច ដោយមានការរារាំងដីចិត្តចំបាច់ បានទាល់តែសោះ ។

នៅក្នុងខេមិច្ចុនា អង្គការដៃមីសុវត្ថិភាព និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងទីបាសីរុប (OSCE) បាន
រៀបចំការប្រជុំដោយខ្សោកមួយនៅក្នុងទីក្រុងបាន ដោយសង្គត់ផ្ទះលើ ភាពមិនអត់រោងត្រានៅលើប្រព័ន្ធផីនិត្យដើរ ហើយបន្ទាប់មក បានសំរេចរោយមាន "ការបង្កើនការអត់រោងត្រា និងសេវាការពេនប្រព័ន្ធ
ផ្សេងៗរោយនៅលើអីនិត្យដើរ" ។ ការសំរេចនេះ មានលក្ខណៈជាការណែនាំអីនិត្យដើរគ្នា និងមិនគ្នា
ធ្វើ ហើយត្រូវបានគេបក្សរោយដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ដើម្បីថែរសវនក្នុវទំនាក់ផែងទៅ ជាមួយនឹងប្រព័ន្ធច្បាប់
ផែងទៅ របស់បណ្តាលប្រទេសទាំងឡាយនៅក្នុង OSCE ។ សេចក្តីសំរេចនេះ បានអំពារការរោយរដ្ឋដឹល

ដែលប្រជុំងត្តានេះ មានព្រមជាប្រចាំនៅក្នុងប្រទេសនៅមជ្ឈមណ្ឌល ប្រទេសអតិថិជនបាត់
ស្សវៀត និងបណ្តាប្រទេសដែលទៀត ។ ដូចត្រូវនេះដោយ ការចាយប្រកាន់ចា ធនជាតិជីថ្លាមុកនៅពីរក្រោយ
ការវាយ ប្រហារថ្វី ១១ កញ្ញា កំព្រះបានគេឲ្យព្យាយាយយ៉ាងទូលំទូលាយដែរ ។

នៅក្នុងខេកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤ ប្រព័ន្ធគ្មេះសុវត្ថិភាព (Al Manar) ដែលមានទីតាំងនៅ
លិបិណ្ឌ និងត្រូវបំពេញដោយ ពួកហិសបាត់ ហើយដែលចុះផ្សាយដោយត្រង់ទៅ នូវអត្ថបទនឹងអីនេះ
ប្រសាំងនឹងពួកជើរ បានទទួលការអនុញ្ញាតឱ្យការធ្វើការផ្សាយព្រមប្រព័ន្ធសេតីថ្មី សំរាប់រយៈពេល
មួយឆ្នាំ ពីការចូលរាប់រាប់ ការអនុញ្ញាតនេះ ត្រូវបានគេដកហូវិញនៅពេលក្រោយ ដោយសារតែ ប្រព័ន្ធ
គ្មេះសុវត្ថិភាព នៅតែបន្ទាត់ផ្សាយអត្ថបទដែលនឹងនឹងជាតិជើរ ។ សព្វថ្ងៃនេះ Al Manar
មិនមានការធ្វើផ្សាយព្រមបានអាជីវកម្ម នៅក្នុងប្រទេសបារាំងទេ ។ ប្រព័ន្ធដែលធ្វើដោយដែលបានគេ
គេមិនអាចបានទិន្នន័យពីការធ្វើផ្សាយព្រមបានអាជីវកម្ម ដូចជា ប្រព័ន្ធឌីជីថាមី និង Al-
Arrabiya នៅតែរក្សាទាន នូវប័ណ្ណអនុញ្ញាតឱ្យការធ្វើផ្សាយព្រមបានអាជីវកម្ម នៅក្នុងប្រទេសបារាំងដែល ។

៤. សិក្សាតារបស់ខ្លួនត្រូវបាន

នៅអីរុប និងតំបន់ភ្នំពេជ្រឹមសាស្ត្រដៃទេឡើង រដ្ឋាភិបាលជារេចិន មានការយល់ដឹងការនៃរេចិនជាងមុន អំពីការគាំរាយកំហែងអំពីការវិសេវិនប្រជាធិបតេយ្យ ហើយបាននិយាយប្រជាធិបតេយ្យនៃការវិសេវិននេះ ដោយចំហារ ។ រដ្ឋាភិបាលខ្លះ បានមានវិធានការណ៍ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ក្នុងការទទប់ស្ថាត់និងការវិសេវិន និងនេះ ដោយក្នុងនោះ មានប្រទេសមួយចំនួន រួមទាំងប្រទេសបារាំង ដើម្បីរួម និងអាណីម៉ង់ ពានផ្តល់ ការពារការនៃរេចិនជាងមុន ទៅដែលសមាជិកនេះសហគមន៍ដើម្បី និងទ្រព្ទសម្បត្តិរបស់គេ ។

ភាគច្រើន បូលិសមិនបានធ្វើយកបំឡងការវិសេរីនឹងប្រជាក់ដែលជាតិជីថ្ងៃ នៅយបានសិត្សទៅ។
ម្រួសអនុវត្តផ្លាប់ភាគច្រើន មិនបានទទួលការបណ្តុះបណ្តាលជាតិសេស ក្នុងការដោះស្រាយបច្ចេកវិសេស ដែល
បង្ហាញការស្ថិតិមទេ ជាតិសេស បទល្មើសដែលបង្ហាញការវិសេរីនឹងប្រជាក់ដែលជាតិជីថ្ងៃ ។
ចុងកាល បូលិសបានបង្កើររឿងថា វាដាបទេល្មើសតួចតាម វិជាការបង្ហាញហេតុរបស់ពួកជនបាល ជាដាចេករាយ
ប្រហារលើជនជាតិជីថ្ងៃ ដោយសារវេតការវិសេរីនឹងលើជាតិសាសន៍ និងសាសនាបស់គេ វិដោយសារវេត
ជនលើសយល់ថា ជនរដ្ឋភ្នំពេជ្រាមទាក់ទងនឹងសកម្មភាពរបស់អីសារាំអលទេវិតា ។

នៅក្នុងប្រទេស ដែលការវិសាទិនប្រជាសង្គមនឹងជាតិជីថ្ល គឺជាបញ្ហាឌីផ្លូវនៃរដ្ឋរដ្ឋនានា ការបណ្តុះបណ្តាលពិសេសសំរាប់បួនិស និងសមាជិកនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ នៅពេលជាតិរកដំឡើងចាប់មួយ។ ប្រទេស

ជាគ្រែន នៅមិនទាន់មានច្បាប់ ស្តីអំពើបទលើសំដែលបង្ហើនដោយការស្ថូបខ្លឹម ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហា រីសវិនប្រជាសំងីមដួនជាតិជីប្រុ និងបទលើសំដែលច្បាប់ខ្លឹម ដែលទាក់ទងនឹងភាពមិនអត់រោគរោយត្រា នៅថ្ងៃយីឡេ ។ ក្នុងករណីខ្លះ ដែលច្បាប់ត្រូវបានបង្កើតឡើងហើយនៅ តែត្រូវតែមានការអនុវត្តច្បាប់នៅ រោយបានខ្សោយការដារមុន ។

៥. សកម្មភាពទាន់ត្រូវការដោះស្រាយ

ការរីសវិនប្រជាសំងីមដួនជាតិជីប្រុ តីជាបញ្ហាសាកល ដែលត្រូវរោយមានវិធីសារស្ថុ ដែលមានការសំរបសំរលបញ្ជាកតិមួយ ។ ក្នុងមក OSCE តីជាស្ថូបនូយំដែលមានប្រសិទ្ធភាពបំផុត សំរាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាអនុជាតិ ។ ស្ថាប័ននេះ មានការចូលរួមពីរដ្ឋចំនួនឡើង នៅក្នុងទីបីរុប ឯឬវាសី និងអាមេរិកខាងឱះដី ព្រមទាំងដែកូនក្រុមឱះដីទៅនៅ និងអាសីដងដែរ សំរាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ។ OSCE បានរៀបចំសន្តិសិទ្ធិដែលមិនច្បាប់មានពិមុំចំនួនឡើង ស្តីអំពើការរីសវិនប្រជាសំងីមដួនជាតិជីប្រុ នៅក្នុងខេមចុះទាំង ២០០៣ នៅទីក្រុងវិវេណាត និងនៅខេមចុំឆ្នាំ ២០០៨ នៅទីក្រុងបឹងកេងកង ។ នេះតីជាសន្តិសិទ្ធិអនុជាតិដីបុងបំផុត ដែលទាញការយកចិត្តដាក់ដីកនុកនយោបាយច្បាប់ខ្លស់ ទៅលើបញ្ហាការរីសវិនប្រជាសំងីមដួនជាតិជីប្រុ នៅក្នុងខេមចុំឆ្នាំ ២០០៣ នៅទីក្រុងអង្គការ OSCE បានបន្ទាន់ចូលស្ថាល់ អំពីភាពធ្វើនៅថ្ងៃ នៅការរីសវិនប្រជាសំងីមដួនជាតិជីប្រុ នៅក្នុងការប្រជុំនៅខេមចុំឆ្នាំ ២០០៣ នៅ ម៉ាស៊ីន ។ នៅទីនោះ ពួកគេបានសំរែចាត់ជាការ ក្នុងការសំណូនុត្រង់អំពីត្រូវការក្នុងការទូប់ស្ថាត ការរីសវិនប្រជាសំងីមដួនជាតិជីប្រុ ដោយសំរែចាត់ជាការ ការឈាល់យស្ថាប័នលទ្ធផ្លូវប្រជាធិបតេយ្យ និងសិទ្ធិមនុស្ស (ODIHR) របស់ OSCE ធ្វើជាចំនួចសំរាប់ទទួលពាណិជ្ជកម្ម ស្តីអំពើបទលើសំដែលបង្ហើនដោយការស្ថូបខ្លឹម ។ ឥឡូវនេះ ODIHR កំពុងធ្វើការ ជាមួយនឹងរដ្ឋជាសមាជិករបស់ OSCE ដើម្បីប្រមូលពាណិជ្ជកម្ម ស្តីអំពី ច្បាប់លើបទលើសំដែលបង្ហើនដោយការស្ថូបខ្លឹម និងដើម្បីពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហានេះទាំងស្រុង ។

នៅក្នុងការប្រជុំរបស់គេនៅទីក្រុងស្ថិយោះ កាលពីខេមចុំឆ្នាំ ២០០៨ រដ្ឋមន្ត្រីការប្រទេសនៃអង្គការ OSCE បានស្វោគមនឹក ការសំរែចរបស់ប្រជានៅក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហានេះទាំងស្រុង ។

ការអត់នោនវរាយត្តា រមបញ្ចូលទាំងពំណងពិសេសមួយរូប សំរាប់បញ្ហាវិសនីនប្រជាមុននឹងដាក់ដើរប្រើប្រាស់
ដើម្បីធ្វើការជាមួយនឹងរដ្ឋជាសមាជិក ក្នុងការអនុវត្តការបច្ចាជិតមួយចំនួន ក្នុងការប្រយុទ្ធនឹងការវិស
និងប្រជាមុននឹងដាក់ដើរប្រើប្រាស់ទៅឡើង រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសទាំងនេះ បានទទួលសំនួរមពរបស់
រដ្ឋភាគីបាននេសយ៉ាង ដែលសុំធ្វើជាម្មាស់ដូច សំរាប់ការប្រជុំប្រជាមុននឹងការវិសនីនប្រជាមុននឹង
២០០៥ នាទីក្រោង ខែធ្នូ។

អង្គការសហប្រជាជាតិ កំណត់វិធានការណ៍សំខាន់ៗ ក្នុងការប្រយុទ្ធឌីនការវិសេវិន ប្រភេះនៅក្នុងដែនដាតិជីថ្យ ដឹងដោរ ។ វិធានការណ៍ទី១ គឺសិក្សាសាលាកាលពីខែមិថុនា ២០០៤ ស្ថិអំពីការវិសេវិន ប្រភេះនៅក្នុងដែនដាតិជីថ្យ ដែលបានរៀបចំដោយលោក ក្បាបី អាណាព ។ វិធានការណ៍មួយនេះតើការ សំរែរបស់គោរម្មាជីការទី៣ នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ នាទីវិចិកា ២០០៤ ដែលបានអំពារនៅ រោយ មានការឲ្យបង្កើតឡើង ត្រូវបញ្ចប់ នៃការមិនអត់នោរអោយត្រា រវាងសាសនាឌីនសាសនា ដោយរូម បញ្ចូលយោងច្បាស់ នូវការវិសេវិនប្រភេះនៅក្នុងដែនដាតិជីថ្យ ។

ពិធីរោន់ ITF ដែលជាអង្គភាពអនុវត្តន៍យឺតិក្រោមផ្លូវការមួយ ដើម្បីការផ្តល់ការលើការប្រមិជ្ជកម្ម និងដោយមិនមានការិយាយចិបបេត្យទេ មានសមាជិកចំនួន ២០ប្រធ់ស ។ រដ្ឋសមាជិករបស់ ITF ត្រង់ ព្រំងត្រា ប្រចាំថ្ងៃអនុវត្តន៍រៀបចំប្រកាសរបស់ វគ្គការអនុវត្តន៍ ស្ថិអំពីត្រួតពិនិត្យការណ៍ហូឡូខ្លែង នៅទីក្រោង ស្ថិកខ្លួន ។ សមាជិក ITF នាយកដែលស្ថាប់ត្រូវមាន ប្រធ់ស អាបរយ់ទីនេះ អូទ្រិស សាធារណរដ្ឋសក ដែនម៉ាក បារាំង អាស្សីម៉ែន ហុងត្រី អូស្រាវិអល អូតាលិ ឡាងតារ៉ែវ លីឡូឡូវៀ លុចហក្រំបីក ហូឡូង លាកវី បូឡូឡូ រូមានី សុុយវេត សិស ចក្រការណ៍គ្រូស និងសហរដ្ឋអាមេរិក ។ ជាមួយនេះទៅទៀត ប្រធ់សនឹងបាន ជាមួយនឹង ITF ។

៩. សកម្មភាពរបស់ខ្លួនអិលីជននាមឱក្រុងការប្រព័ន្ធដែល និចចាប់ផ្តើត ការនឹងដើម្បីប្រព័ន្ធ និងប្រព័ន្ធ

រដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋអាមេរិកបញ្ជាផ្ទុកចិត្ត គួងការយកចំណែល និងទំប់ស្ថាត់ ការវិសេវិនប្រជាមឺនដីជាតិជិត្យ នៅឡើចងារពិភពលោក ហើយថាត់ទុកចា វាជាបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស និងសេវាពសសនា ដៃចំមួយ ។
ដូចដែលលោកប្រធានាជិបតិ បុធស បានមានប្រសាសន៍ នៅពេលដែលលោកចុះហត្ថលេខា ឱីច្បាប់ស្តី
វំពិការវិសេវិនប្រជាមឺនដីជាតិជិត្យឡើចងារពិភពលោក ថា “ការពារសេវាព ក៏មាននូយចា បញ្ចប់
សកម្មភាពបិសាច នៅការវិសេវិនប្រជាមឺនដីជាតិជិត្យ ឯងដឹរ” ។

ជារៀងរាល់ផ្លូវ ក្រសួងការបរទេសសហរដ្ឋអាមេរិក ហេដីតុម្ភុយនូវរាយការណ៍ស្តីអំពី
សេវាការពោលនាមនូវជាតិ និងរាយការណ៍ស្តីអំពីការអនុវត្តសិទ្ធិមនុស្សរបស់ប្រទេសនឹមួយ។
រាយការណ៍ទាំងមេនេះ មានរៀបរាប់លីអិត អំពីខ្សោត្តិហេតុ និងនិភាគការនៃការវិសេវិងប្រចាំឆ្នាំ និងជន
ជាតិជើប្រឈម នៅទូទៅទាំងពីរពេល។ ការណែនាំរបស់ក្រសួងការបរទេស ឡើងបណ្តាលស្ថានទូរបស់អាមេរិក
សំរាប់ រាយការណ៍ស្តីអំពីការអនុវត្តសិទ្ធិមនុស្សរបស់ប្រទេសនឹមួយ។ នាង់ម៉ោង០០៤ បានត្រូវបង្ការក្នុង
រោយបណ្តាលស្ថានទូទៅ ពិពណ៌នាអំពីសកម្មភាពបិន្ទាប្រចាំឆ្នាំនិងជនជាតិជើប្រឈម និងត្រព្យសម្បត្តិរបស់គេ កំដួង
ជាសកម្មភាពរបស់រដ្ឋបាដិមាល ក្នុងការទេសចរណ៍ នូវដែន្តើ និងការវិសេវិង បែបនេះដែរ។

នៅក្នុងដែនការពុកាតី ក្រសួងការបរទេស បានអំពើវានាំខោយមានការទទួលស្ថាល់ អំពីការកើតឡើង នូវការវិសេវិងប្រចាំអីងជនជាតិជីថ្យ និងការបង្កើត នូវវិធានការណីជាក់លាក់មួយចំនួន ដើម្បីដោះ ត្រាយបញ្ហានេះ ។ ក្រសួងបានដើរតូជាមួកដឹកនាំ ក្នុងការនាំទៅដែលការប្រមូលព្រៃំង រវំបចំសន្តិសិទ្ធិចំនួន២ ស្ថិតិការទំប់ស្ថាត់និងការវិសេវិងប្រចាំអីងជនជាតិជីថ្យ ដែលបានរវំបាប់នៅក្នុងផ្ទៀកទី៤ ។ អតិត ថែរប្រាយក្រងពួរឃើញក លោក រុលដុប ហុលិយ៉ានិ និងលោក អេដវិស ខែ បានដឹកនាំគណប្រតិក្សាអាមេរិក ទៅចិត្តល្អមក្នុងសន្តិសិទ្ធិ នៅ វិវេអូណា និងបឹងឆ្នាំង មួងម្នាក់ ។ ពួកគាត់ម្នាក់ៗ បាននាំមកនូវចំនះដី និងបច្ចិតិសាជនដីជ្រើនលើសលប់ ក្នុងការដីរឿងខោយមាន នូវការគោរពចំពោះជនជាតិភាគពិច នៅក្នុងសហគមន៍ ដែលមានរប្បធមិច្ចេះ ។ អង្គការក្រោរដ្ឋាកិតាលសំខាន់ៗ បានធ្វើការប្រកបដោយផលិតភាព ជាមួយនឹង ក្រសួង ក្នុងការរវំបចំសន្តិសិទ្ធិទាំងនេះ ។ នៅក្នុងសន្និសិទ្ធិនេះ នៅបីច្ចាប់ លោក ឱុលិន ដោរលើលានមានប្រសាសន៍ថា “ យើងមិនត្រូវអនុញ្ញាត ខោយបទឈើស នៅការវិសេវិង ប្រចាំអីង ជនជាតិជីថ្យ កើតមានទៀត ដោយចាត់ទុកថា វាដាចលវិបាកដោយមិនអាចចេះសរាងបាន នៅទំនាក់រវាង ”

ជាតិសាសន៍ខ្លះទ្រូយ ។ ភាពមិនយល់ប្រើបញ្ជាផ្ទៃនយោបាយ មិនមែនជាបេតុផល សំរាប់រកាយមានការវាយប្រហារ ដើម្បីការងារកាយទៅលើជនជាតិជើប្រឹ នៅតាមដឹងផ្លូវនៅទីក្រុងរបស់យើងទ្រូយ ។ វាក៏មិនមែនជាបេតុផល សំរាប់ការបំផុធបំផាត់ពាណាពាហរបស់ជនជាតិជើប្រឹ ប្រើការបំផាត់ពីសការ៖ បុជា បុយបន្ទានរបស់ជនជាតិជើប្រឹទ្រូយ ។ ហើយក៏ត្រានបោតុផលនីមួយៗ សំរាប់ការវិសេរីនប្រជាធិបតេយ្យជនជាតិជើប្រឹដែរ ” ។ នៅថ្ងៃអនុការសហប្រជាតិ សហរដ្ឋអាមេរិក បានគាំទ្រួសចិត្តសំរែច ត្រូងការធ្វាលទោសចំពោះការវិសេរីនប្រជាធិបតេយ្យជនជាតិជើប្រឹ ទាំងនៅក្នុងមហាសម្ពិតិបាត និងទាំងក្នុងគណកម្មការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាតិ ។

a Horse និងកម្ពុជាធិថី Diaspora ដែលសូឡើតែបានផ្សេចផ្សាយ នូវដំឡើងទីនិត់ដែលជាជនជាតិជួយ ហើយប៉ានិងសិសាថ្មបុត្រូយាមកុមារ និងការបោកប្រាស់នៅពិធីសារ Elders of Zion ។ សកម្មភាពទេរាតិរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក មានប្រសិទ្ធភាពក្នុងករណីខ្លះ បុន្ថែន នៅមានចំនួនជាប្រចាំឆ្នាំ ដែលយើងត្រូវធ្វើ ដើម្បីជួយបាយអ្នកជីវិតប្រចែស និយាយប្រសាំងគោយបានខ្សោយក្តារ ទៅនិងការរើសអើងប្រសាំងនិងជាជាតិជួយ និងដើម្បីតាំងត្រូវបាយមានសង្គម ដែលប្រកបដោយការគោរព និងអត់រោនត្រា ។

ដើម្បីក្រោមឈើដោតជាយដែលទទួលបានកន្លែងមក ក្រសួងការបរទេសអាមេរិក កំពុងតែបង្កើនកិច្ចិតំជាមួយនឹងដែក្បែរបស់ខ្លួន នៅទីទាំងពិភពលោក លើវិស័យពីរ វិស័យអប់រំ វិស័យច្បាប់ និងវិស័យអនុវត្តច្បាប់ ដើម្បីធ្វើរោយការយ្មាំមែល និងទទួលបានតំណែងការរើសអើងប្រសាំងនិងជាជាតិជួយ មានលក្ខណៈការតែប្រសិរីឡើង ។ ក្រសួងនឹងនៅតែបន្ទាល់ប្រចុងការបង្កើត នូវកម្ពុជាធិសិក្សាស្តីពីត្រីតិការណ៍បុរីទ្វូខ្សែស់ និងកម្ពុជាធិបណ្ឌិត បណ្ឌិត បណ្ឌិត ដែលបានទទួលបានជាមួយក្នុងដែក្បែរនេះ គឺ វគ្គបណ្ឌិត បណ្ឌិត បណ្ឌិត ត្រូវបង្រៀនសំរាប់រដ្ឋរោគ (វិសម្បូរាល) ដែលបានទទួលបានខ្លួនប្រចាំឆ្នាំ តាមរយៈស្ថានទូទាត់អាមេរិក ដោយមានការសហការជាមួយនឹង អង្គការសមាគម ហូទ្វូខ្សែស់អាមេរិក (AHO) ហើយនិង សារៈមនុ អាមេរិកសំរាប់ពុកអំពីត្រីតិការណ៍បុរីទ្វូខ្សែស់ (USHMM) ។ នៅក្នុងការប្រជុំ ស្តីអំពីបញ្ហាជាក់ទេនឹងមនុស្ស (Human Dimension) របស់ OSCE កាលពីខែតុលា ២០០៤ សហរដ្ឋអាមេរិក និងបានរៀបចំសិក្សាសាធាមួយ ស្តីអំពីវិធីសាល្សាក្នុងការបង្រៀនអំពីត្រីតិការណ៍បុរីទ្វូខ្សែស់ នៅក្នុងសង្គមដែលមានវប្បធម៌ចិច្ច ។ សហរដ្ឋអាមេរិក កំពុងតាំង ការងាររបស់អង្គការក្រោរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការផ្សេចផ្សាយកម្ពុជាធិបង្កើរ នៅក្រោមប្រចែស ដែល មួយដែក្បែរ ដែក្បែរនៅក្រោមប្រចែស និងចំពោះក្រុមភាគពិចិះ ។ ដែលបានទទួលបានជាមួយ ដែលបានបង្រៀនអំពីការគោរព ចំពោះបុគ្គល និងចំពោះក្រុមភាគពិចិះ ។ ជានេះទៅទៀត ក្រសួងការបរទេសអាមេរិក បានតាំងដែលកិច្ចិតំបន់ប្រើប្រាស់ ក្នុងការលើកកំពស់ការយោតបល់អត់រោនត្រា នៅក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំនៅសាមួមី ដោយរូមចាំងការខ្លួនបានទទួលបានជាមួយ របស់អ្នកអប់រំសាសនាមការនៃសហរដ្ឋអាមេរិក ដើម្បីស្វែងយល់អំពីការអប់រំអន្តរសាសនានៅដោរ ។

ការរើសអើងប្រសាំងនិងជាជាតិជួយ បានចាក់ប្រសពតល់យ៉ាងផ្សោ ហើយសហរដ្ឋអាមេរិកមិនបានប្រមាជ់ ចំពោះការលើបានកនិងខ្លួន ក្នុងការប្រសាំង និងការកើតឡើងវិញ្ញាសាចេញចិះនេះ នៅត្រោះមហន្តរាយតាំងពីបុរាណនេះឡើយ ។ ប្រព័ន្ធនិតិបញ្ជី និង និតិប្រតិបត្តិ រួមនិងអង្គការក្រោរដ្ឋាភិបាល គឺជាដែក្បែរសំខាន់

